

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2022-04-28 Nr. 429-149
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2021 m. spalio 23 d. įvyko eismo įvykis, kurio metu susidūrė pareiškėjo valdomas automobilis *BMW 3ER REIHE* (valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*)) ir kito asmens valdomas automobilis *TOYOTA COROLLA* (vals. Nr. (*duomenys neskelbtini*)). Eismo įvykio dalyviai užpildė Eismo įvykio aplinkybių aprašą, jame atsakomybę už eismo įvykio metu padarytą žalą savo parašu patvirtino automobilio *TOYOTA COROLLA* vairuotoja.

Apie įvykį buvo informuotas automobilio *TOYOTA COROLLA* valdytojų civilinę atsakomybę transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu apdraudęs draudikas, jam buvo pateiktos nuotraukos iš eismo įvykio vietos su užfiksuotais automobilių sugadinimais, draudikas pradėjo žalos administravimą.

2021 m. spalio 26 d. draudiko darbuotoja kreipėsi į pareiškėją el. paštu, pateikė draudiko partnerių (automobilių remonto servisų) sąrašą ir prašė pareiškėjo per 5 darbo dienas pasirinkti patogiausioje vietoje esančią bendrovę ir susiderinti su ja automobilio apžiūros ir (arba) remonto laiką. Tą pačią dieną pareiškėjas telefonu informavo draudiką apie gautą laišką, bet nurodė, kad automobilis yra nevažiuojantis. Pareiškėjas nurodė, kad nuotraukas ir eismo įvykio deklaraciją jis draudikui yra pateikęs, teiravosi, ar nebūtų galima „priskirti žalos“. Darbuotoja paaikšino, kad draudiko ekspertas įvertins pateiktus dokumentus ir informuos, ar nuotraukų užtenka, ar reikia pateikti daugiau duomenų.

2021 m. spalio 28 d. draudikas kompiuterine programa „Audatex“ parengė žalos sąmatą Nr. 2802005-11, kurios pagrindu apskaičiavo, jog pareiškėjo automobilio remontas kainuotų 1 825,11 Eur, o pareiškėjo patirta žala (po išskaitos už nusidėvėjusių dalių keitimą naujomis pritaikymo) yra 1 092,17 Eur. Šių skaičiavimų pagrindu draudikas laikė, kad automobilio remontas yra ekonomiškai tikslingas. Apie apskaičiuotą žalą draudikas informavo pareiškėją, pareiškėjo prašymu pateikė jam ir žalos sąmatą.

Draudiko skaičiavimai pareiškėjo netenkino, todėl šis kreipėsi į UAB „Kauno nepriklausomų autoekspertų biuras“, kurios ekspertai 2021 m. lapkričio 9 d. parengė „Autotransporto priemonės vertinimo ataskaitą“ Nr. 22111002 (toliau – Vertinimo ataskaita). Joje, be kita ko, yra nurodyta 2 660 Eur pareiškėjo automobilio rinkos vertė (prieš įvykį) ir aukciono būdu nustatyta 411 Eur likutinė vertė. Vertinimo ataskaitoje taip pat nustatyta didesnė nei automobilio rinkos vertė remonto kaina ir konstatuota, kad automobilio remontas yra ekonomiškai netikslingas. Pareiškėjas Vertinimo ataskaitą pateikė draudikui.

Draudikui kilo abejonių dėl Vertinimo ataskaitoje pateiktų skaičiavimų. Nors draudikas sutiko, kad automobilio likutinė vertė yra 411 Eur, be to, įvertinęs papildomus automobilio apgadinius sutiko, kad automobilio remontas nebėra tikslingas (atitinka arba viršija 75 proc. automobilio rinkos vertės), tačiau 2021 m. lapkričio 23 d. draudikas parengė „Transporto priemonės vidutinės rinkos vertės skaičiuotą taikant lyginamosios vertės metodą“, kurioje nurodė, kad pareiškėjo automobilio rinkos vertė prieš eismo įvykį siekė 2 240 Eur. Atliktų skaičiavimų pagrindu draudikas informavo išmokėsiąs šių verčių skirtumą (2 240 Eur – 411 Eur) atitinkančią 1 829 Eur draudimo išmoką. Apie atliktus skaičiavimus draudikas informavo pareiškėją.

Pareiškėjas su draudiko nustatytu žalos dydžiu nesutiko ir pateikė jam 2021 m. lapkričio

30 d. pretenziją. Pareiškėjas prašė vadovautis Vertinimo ataskaita ir išmokėti 2 249 Eur draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal rinkos ir likutinės verčių skirtumą (2 660 Eur – 411 Eur). Pretenzijoje pareiškėjas taip pat nurodė reikalaujantis draudiko atlyginti 350 Eur Vertinimo ataskaitos parengimo išlaidas. Anot pareiškėjo, šios išlaidos atlygintinos remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.249 straipsnio 4 dalies 2 punktu, kuriame įtvirtinta teisė reikalauti netiesioginių nuostolių, susijusių su civilinės atsakomybės ir žalos įvertinimu, atlyginimo.

2021 m. gruodžio 9 d. atsakyme į pareiškėjo pretenziją draudikas nurodė įvyki administravęs pagal teisės aktų nuostatas, žalą, kuri atlyginama išmokant draudimo išmoką, įvertinęs sąžiningai ir objektyviai, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintomis Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklėmis (toliau – Taisyklės). Anot draudiko, Vertinimo ataskaita vadovautis nėra pagrindo, nes joje automobilio rinkos vertė buvo nustatyta remiantis neaiškiais palyginamaisiais objektais, nebuvo pateikti tikslūs jų šaltiniai, nebuvo pridėtų jokių nuorodų arba kopijų, pagal kurias būtų galima patikrinti palyginamųjų objektų autentiškumą, nustatyti jų pagaminimo metus, variklio kubatūrą, ridą, palyginti komplektaciją. Draudikas nurodė transporto priemonės rinkos vertę nustatęs palyginamuoju metodu, atsižvelgęs į transporto priemonės pagaminimo metus, variklio galingumą, ridą bei komplektaciją remdamasis panašiais arba identiškais transporto priemonių skelbimais Lietuvoje arba artimiausiose šalyse. Draudikas paaiškino neatlyginsias ir Vertinimo ataskaitos rengimo išlaidų, nes, anot jo, pagal TPVCAPDĮ 15 straipsnį, turto vertinimo išlaidos atlyginamos tik tada, kai draudikas neįvykdo savo pareigos ne vėliau kaip per 3 dienas nuo nukentėjusio trečiojo asmens pranešimo apie eismo įvykį gavimo dienos apžiūrėti apgadintą turtą. Draudikas paaiškino, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjas sutiko pateikti automobilio apgadinių nuotraukas ir nereikalavo apžiūros, todėl draudikui nekyla pareiga atlyginti Vertinimo ataskaitos rengimo išlaidų.

Tos pačios dienos pranešimu draudikas informavo pareiškėją išmokėsiąs 1 829 Eur draudimo išmoką, atlyginančią dėl pareiškėjo automobilio apgadinių patirtą žalą. Draudikas taip pat pranešė, kad transporto priemonė buvo pripažinta sunaikinta, nes jos remonto išlaidos yra lygios arba didesnės nei 75 proc. transporto priemonės rinkos vertės iki eismo įvykio, t. y. automobilio remontas yra ekonomiškai netikslingas.

Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjas nurodė manęs, kad draudikas, po Vertinimo ataskaitos pateikimo apskaičiavęs didesnę draudimo išmoką, tokiu veiksmu iš dalies sutiko su Vertinimo ataskaitoje nustatyta automobilio rinkos verte, t. y. pripažino, kad 2021 m. spalio 28 d. žalos sąmatoje nebuvo nustatyta tikroji automobilio vertė iki eismo įvykio. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad nors iš dalies sutiko su Vertinimo ataskaita, draudikas atsisakė atlyginti 350 Eur Vertinimo ataskaitos rengimo išlaidų. Pareiškėjas teigė, jog draudikas nepateikė jokių Vertinimo ataskaitoje nustatytas vertes paneigiančių įrodymų, todėl draudimo išmoką turi apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitą ir atlyginti jos rengimo išlaidas.

Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepiamas į pareiškėjo kreipimąsi. Draudikas paaiškino, kad pareiškėjas, neinformavęs draudiko, kreipėsi į nepriklausomus turto vertintojus dėl Vertinimo ataskaitos parengimo. Draudikas nustatė, kad joje yra pateiktos papildomų apgadinių nuotraukos, todėl iš naujo įvertino padarytus sugadinimus, nustatė, kad pareiškėjo automobilio remontas nėra tikslingas, ir pripažino jį sunaikintu. Dėl šios priežasties, vadovaudamasis Taisyklių 14 punktu, draudikas apskaičiavo automobilio rinkos ir likutinę vertes. Draudikas sutiko su Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio likutine verte, tačiau apskaičiavo mažesnę automobilio rinkos vertę iki eismo įvykio: anot draudiko, ji siekė 2 240 Eur, o ne Vertinimo ataskaitoje nurodytus 2 660 Eur. Draudikas paaiškino, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyti skaičiavimai sukėlė įtarimų, nes susidarė įspūdis, jog vertintojas selektyviai atrinko didesnės vertės lyginamuosius objektus (automobiliu), be to, Vertinimo ataskaitoje nebuvo nurodyti lyginamųjų objektų šaltiniai, nebuvo pateiktų nuorodų ar skelbimų kopijų, kitų duomenų, kurie leistų patikrinti lyginamųjų objektų autentiškumą. Taip pat nebuvo galimybės nustatyti lyginamųjų objektų pagaminimo metų, variklio techninių duomenų, patikrinti ridos ir automobilių komplektacijos, nors ši informacija yra reikšminga atliekant vertės korekcijas dėl skirtingų automobilių savybių. Draudikas paaiškino dėl šių priežasčių pats atlikęs skaičiavimus ir lyginamuoju metodu nustatęs realią automobilio rinkos vertę prieš eismo įvykį ir pagrįstai išmokėjęs 1 829 Eur draudimo išmoką, atlyginančią dėl sugadinto automobilio patirtus nuostolius.

Pasisakydamas dėl reikalavimo atlyginti Vertinimo ataskaitos rengimo išlaidas,

draudikas nurodė išmokėjęs pareiškėjui papildomą 175 Eur draudimo išmoką, atlyginančią pusę Vertinimo ataskaitos rengimo išlaidų, o atlyginti kitą dalį nurodė nematęs pagrindo. Draudikas teigia neprivalantis vadovautis Vertinimo ataskaita, ypač tuo atveju, kai joje nustatoma kokių nors trūkumų. Draudiko teigimu, Vertinimo ataskaita neturi didesnės nei kiti dokumentai įrodomosios dalios ir yra vienas iš įrodymų, kuris buvo įvertintas su kitais žalos byloje surinktais duomenimis. Be to, draudikas teigė, kad pareiškėjas jo neinformavo apie tai, kad kreipsis į turto vertintojus, o jei būtų tai padaręs ir bendradarbiavęs su draudiku, draudikas ir pats būtų galėjęs įvertinti papildomus apgadinimus, o nustatęs automobilio rinkos ir likutinę vertę, pripažinti, kad automobilio remontas nėra tikslingas.

2022 m. vasario 14 d. pareiškėjas informavo Lietuvos banką apie gautą papildomą 175 Eur draudimo išmoką, informavo iš viso gavęs 2 004 Eur bendrą draudimo išmoką, ir patikslino, kad pageidauja, jog draudikas išmokėtų draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytą automobilio rinkos vertę prieš eismo įvykį ir likutinės vertės skirtumą ir atlygintų ne pusę, o visas (350 Eur) Vertinimo ataskaitos rengimo išlaidas.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus duomenis, darytina išvada, kad ginčas tarp šalių kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios 2021 m. spalio 21 d. įvykio metu pareiškėjo patirtą žalą, dydžio ir turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo.

Dėl draudimo išmokos dydžio

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas reguliuojamas Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCPDĮ) ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų (Taisyklių ir kt.) nuostatomis.

TPVCPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad draudžiamasis eismo įvykis – eismo įvykis, kuriam įvykus pagal šį įstatymą turi būti išmokama draudimo išmoka, kuri 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžiama kaip draudiko ar Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro (toliau – Biuras) mokama nukentėjusiam trečiajam asmeniui pinigų suma arba kita sutarta išmokos mokėjimo forma, skirta žalai asmeniui, turtui ir (ar) neturtinei žalai atlyginti. Pagal TPVCPDĮ 2 straipsnio 5 dalį, eismo įvykio žala laikoma per eismo įvykį padaryta žala nukentėjusio trečiojo asmens turtui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar) neturtinė žala arba žala, kuri atsirado vėliau kaip eismo įvykio padarinys, o pagal 2 straipsnio 23 dalį, žala nukentėjusio asmens turtui – nukentėjusio trečiojo asmens turtui padaryta žala, kurios dydis nustatomas įstatymų nustatyta tvarka.

Tarp šalių nėra ginčo dėl to, ar 2021 m. spalio 23 d. įvykis yra draudžiamasis, taip pat žalos administravimo metu nebeliko ginčo dėl to, kad automobilio remontas po eismo įvykio yra ekonomiškai netikslingas. Tačiau, pareiškėjo nuomone, draudimo išmoką draudikas turėjo apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitoje nurodytas automobilio rinkos ir likutinės vertės skirtumą, o draudikas draudimo išmoką teigia pagrįstai apskaičiavęs pagal draudiko nustatytos automobilio rinkos vertės ir Vertinimo ataskaitoje nurodytas likutinės vertės santykį.

Taisyklių 6 punkte įtvirtinta, kad per eismo įvykį padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCPDĮ, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų šiose Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

TPVCPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o TPVCPDĮ 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Šią nuostatą atkartoja ir

Taisyklių 13 punktas.

Taisyklių 14 punkte nustatyta, kad žalos dėl turto sunaikinimo dydis nustatomas pagal sunaikinto turto rinkos vertę iki sunaikinimo ir likutinę vertę po eismo įvykio. Turtas laikomas sunaikintu, kai jį remontuoti ekonomiškai netikslinga. Turta remontuoti ekonomiškai netikslinga, jeigu būtinos remonto išlaidos yra lygios 75 procentams turto rinkos vertės iki eismo įvykio arba didesnės.

TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad atsakingas draudikas moka per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoka, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumą, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Kartu pažymėtina tai, kad draudimo išmokos mokėjimas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties pagrindu yra susijęs su apdraustos transporto priemonės valdytojų civiline atsakomybe, todėl, apskaičiuodamas draudimo išmoka, draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo. Žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustatius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, būtų iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatomas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015*).

Viena vertus, tai reiškia, kad draudimo išmokos turi užtekti dėl eismo įvykio atsiradusių automobilio ar kito turto apgadinimų remontui (pritaikius išskaitas dėl nusidėvėjimo ir kt.) (jeigu remontas yra ekonomiškai tikslingas) arba nukentėjusiojo trečiojo asmens būklei iki įvykio atkurti (jeigu remontas yra ekonomiškai netikslingas). Kitaip tariant, turi būti atkurtas *status quo* – nukentėjusiojo trečiojo asmens padėtis, buvusi iki eismo įvykio. Kita vertus, jeigu remontas ekonomiškai tikslingas, tai draudimo išmoka negali būti didesnė nei išlaidos, reikalingos nukentėjusio asmens turtui suremontuoti, atitinkamai, jeigu remontas netikslingas, tai už tą turta mokamos draudimo išmokos ir to turto likučių vertės bendra suma neturi būti didesnė nei to turto vertė iki įvykio, antraip trečiasis nukentėjęs asmuo galėtų nepagrįstai praturtėti draudiko sąskaita.

Vertinamų ginčo aplinkybių kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys į kasacinio teismo išaiškinimą, kad, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoka, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalys turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018*). Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėjas turi pateikti duomenis, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad jo patirtus nuostolius (šiuo atveju automobilio rinkos vertę prieš eismo įvykį) geriau atspindi Vertinimo ataskaita, o draudikas – priešingai – turi pagrįsti, kad skaičiavimai, kuriais jis vadovavosi apskaičiuodamas draudimo išmoka, atlyginančią dėl automobilio apgadinimų patirtą žalą, yra objektyvūs, jais remiantis apskaičiuota draudimo išmoka yra pakankama pareiškėjo žalai atlyginti.

Atsižvelgus į pirmiau minėtas per eismo įvykį patirtos žalos nustatymą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad Vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra vienas iš, bet ne vienintelis, žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl turėtų būti vertinama atsižvelgiant į visų turimų – taigi, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų – įrodymų visumą. Nei TPVCAPDĮ, nei Taisyklės nenumato draudiko pareigos vadovautis išimtinai nepriklausomų turto vertintojų parengtomis vertinimo ataskaitomis. Turto vertintojo išvados buvimas savaime nesuteikia pagrindo ją laikyti turinčia aukštesnę įrodomąją vertę nei kiti nuostolių dydį pagrindžiantys dokumentai. Taigi, nepriklausomų turto vertintojų parengta Vertinimo ataskaita pati savaime nepaneigia kitų nuostolių dydį pagrindžiančių įrodymų, nes, kaip minėta, yra tik viena iš įrodinėjimo priemonių, kuri vertinama kartu su kitais įrodymais pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos bankas kompleksiskai vertina ginčo šalių pateiktus įrodymus, susijusius su pareiškėjo automobilio rinkos verte prieš eismo įvykį, kuri yra viena iš draudimo išmokos, mokamos turto sunaikinimo atveju (kai jo remontas yra ekonomiškai netikslingas),

dedamųjų.

Pareiškėjo reikalavimas išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą, iš esmės grindžiamas tuo, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyta Automobilio remonto kaina yra didesnė, nei nustatyta draudiko. Draudikas, savo ruožtu, teigė negalįs įsitikinti Vertinimo ataskaitoje atliktų automobilio rinkos vertės skaičiavimų objektyvumu, nes joje nurodytų duomenų nepakanka tam, kad būtų galima patikrinti lyginamųjų objektų (kitų automobilių), pagal kurių pardavimo skelbimų kainas buvo apskaičiuota automobilio rinkos vertė prieš įvykį, realumu, jų techniniais duomenimis, jų ir pareiškėjo automobilio skirtumais. Siekdamas paneigti Vertinimo ataskaitoje nurodytus skaičiavimus ir pagrįsti savo sprendimą, draudikas pateikė Lietuvos bankui savo atliktų skaičiavimų duomenis, kartu pateikė skelbimų iš interneto skelbimų portalų kopijas.

Pažymėtina, kad TPVCAPDĮ ir Taisyklių sąlygos automobilio rinkos vertės apskaičiavimo nereglamentuoja, tačiau iš bylos duomenų matyti, kad tiek Vertinimo ataskaitoje, tiek draudiko parengtuose skaičiavimuose automobilio rinkos vertė buvo nustatoma taikant lyginamąjį metodą, t. y. įvertinus (palyginus) kelių kitų analogiškų objektų vertę ir nustačius jų vidurkį, arba pagal panašių objektų vertę, kartu atsižvelgus į jų ir objekto, kurio vertę siekiama nustatyti, skirtumus.

Vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad transporto priemonės individualia verte laikoma pinigų suma, už kurią galėtų būti parduota konkreti transporto priemonė apžiūros dieną, sudarius tiesioginį komercinį sandorį tarp norinčių transporto priemonę parduoti ir norinčių pirkti asmenų, po tinkamo pateikimo į rinką, jei abi sandorio šalys veiktų dalykiškai, be prievartos ir nesąlygojamos kitų sandorių bei interesų. Toks transporto priemonės vertės apibrėžimas atitinka įvyko metu nebegaliojusios Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2000 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. 120 ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2000 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. 101 patvirtintos Kelių transporto priemonių vertės nustatymo tvarkos 9 punkte įtvirtintą transporto priemonės rinkos vertės apibrėžimą.

Transporto priemonės vertės prieš eismo įvykį nustatymo tvarka yra nustatyta ir turto arba verslo vertinimo įmonėms ir nepriklausomiems turto arba verslo vertintojams, atliekantiems apgadintos kelių transporto priemonės vertinimą, skirtame Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. rugsėjo 22 d. V1-118 įsakymu patvirtintame Koeficientų apgadintoms kelių transporto priemonėms taikymo tvarkos apraše (toliau – Aprašas). Pagal šio aprašo V skyriaus nuostatas, transporto priemonės vertė prieš apgadšinimą apskaičiuojama pagal formulę, kurioje įvertinama transporto priemonės bazinė vertė ir atliekamos korekcijos, susijusios su transporto priemonės savybėmis (padangų būkle, papildomos įrangos verte, bendra būkle, rida ir kt.). Bazinė vertė – tai pinigų suma, kuri rodo tam tikros markės, modelio ir amžiaus (pagaminimo ar modelio metų) transporto priemonės vertę, nustatytą atliekant rinkos kainų tyrimą arba naudojantis kainų žinynais.

Lietuvos vertintojų rūmų parengto leidinio „Kelių transporto priemonių vertinimas: poleminių įžvalgos ir metodinės rekomendacijos“ (toliau – Rekomendacijos), kuriame nustatyti kelių transporto priemonių vertinimą reglamentuojančių teisės aktų taikymo ypatumai, 5.9 papunktyje Apraše nustatytas bazinės vertės apibrėžimas prilyginamas vidutinės vertės terminui. Rekomendacijų V skyriuje detalizuojama transporto priemonės vidutinės rinkos vertės nustatymo tvarka. Pagal 13 punktą, pirmenybė teikiama lyginamajam metodui, o jeigu nėra galimybės nustatyti vidutinės rinkos vertės lyginamuoju metodu, tai ji apskaičiuojama pagal Rekomendacijose nurodytą formulę kaštų metodu. Rekomendacijų VI skyriuje detalizuota transporto priemonės rinkos vertės nustatymo tvarka, pagal 16 punktą transporto priemonės rinkos vertė nustatoma lyginamuoju metodu, atsižvelgiant į vidutinę rinkos vertę ir pritaikius atitinkamas korekcijas, susijusias su vertinamos transporto priemonės savybėmis.

Lietuvos banko vertinimu, sistemiškai įvertinus pirmiau aptartus galiojusius ir šiuo metu galiojančius teisės aktus bei metodines rekomendacijas, galima daryti išvadą, kad tiek Vertinimo ataskaitoje, tiek draudiko atliktuose skaičiavimuose taikytas lyginamasis metodas (nevertinant pačių skaičiavimų) yra vienas iš metodų, kuriuos galima taikyti siekiant apskaičiuoti turto vertę, artimiausią Taisyklių 14 punkte įtvirtintai sunaikinto turto vertei iki įvykio. Taigi, Lietuvos bankas toliau vertina, ar draudiko, ar Vertinimo ataskaitą parengusių ekspertų apskaičiuota automobilio rinkos vertė prieš įvykį yra patikimesnė ir labiausiai atitinkanti teisingo žalos atlyginimo principą.

Vertinimo ataskaitoje pateiktoje lentelėje nurodyta, kad automobilio bazinė rinkos vertė iki įvykio buvo nustatyta remiantis trijų lyginamųjų objektų duomenimis. Lentelėje nurodytas

jų šaltinis – Vokietijoje veikiantis interneto skelbimų portalas www.mobile.de taip pat nurodyta lyginamųjų objektų kaina, rida ir apskaičiuota, kad vidutinė jų rida – 251 133 km, o vidutinė kaina – 3 283 Eur. Atsižvelgiant į didesnę pareiškėjo automobilio ridą (325 059 km) ir jo būklę (padangų likutį, esamus korozijos požymius ir kt.) buvo atliktos korekcijos ir nustatyta, kad pareiškėjo automobilio vertė prieš eismo įvykį buvo 2 660 Eur.

Draudikas, savo ruožtu, pateikė 2021 m. lapkričio 23 d. dienos Transporto priemonės vidutinės rinkos vertės skaičiuotę, iš kurios matyti, kad draudikas skaičiavimus atliko taip pat remdamasis trijų lyginamųjų objektų, t. y. tos pačios markės ir modelio automobilių, duomenimis iš Lietuvoje veikiančių interneto skelbimų portalų www.autoplius.lt, www.autogidas.lt ir iš Vokietijoje veikiančio interneto skelbimų portalo www.mobile.de. Skaičiuotėje – dokumente, kuriame pateikti lyginamųjų objektų duomenys ir skaičiavimų tvarka bei rezultatai, nurodyta vidutinė lyginamųjų objektų rida (286 784 km), apskaičiuota pagal dviejuose skelbimuose nurodytų ridų vidurkį (viename iš jų automobilio rida nebuvo nurodyta), nurodyta vidutinė pareiškėjo automobilio rinkos vertė, įvertinus lyginamųjų objektų ir pareiškėjo automobilio ridos, pagaminimo datos ir įrangos skirtumus, yra 2 240 Eur. Kartu su skaičiavimais draudikas pateikė skelbimų iš minėtų interneto skelbimo portalų kopijas.

Kadangi kartu su Vertinimo ataskaita nebuvo pateiktų jokių duomenų, patvirtinančių Vertinimo ataskaitoje minimų automobilio pardavimo skelbimų autentiškumą (pavyzdžiui, skelbimų kopijų), Lietuvos bankas negali įvertinti minėtų skelbimų turinio, pačioje Vertinimo ataskaitoje yra nurodyta tik lyginamųjų objektų rida ir kaina. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad Vertinimo ataskaitoje nurodomi visi trys lyginamieji objektai buvo pasirinkti iš Vokietijos interneto skelbimų portalo, todėl galima manyti, kad automobiliai buvo parduodami Vokietijos rinkoje vyraujančiomis kainomis, kurios gali skirtis nuo vyraujančių Lietuvoje dėl teisinio reguliavimo, ekonominės aplinkos, skirtingos paklausos ir kitų aplinkybių. Be to, Vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad kartu su lyginamųjų objektų kainomis buvo įvertintos ir jų transportavimo į Lietuvą išlaidos.

Atsižvelgiant į tai, manytina, kad draudiko atlikti automobilio rinkos vertės prieš eismo įvykį skaičiavimai nagrinėjamu atveju yra patikimesni. Pirma, draudikas pateikė duomenis, patvirtinančius, kad automobilių, kurie vertinti kaip lyginamieji objektai, skelbimai buvo realūs, realiai paskelbti interneto skelbimų portaluose. Antra, svarbu tai, kad du iš trijų lyginamųjų objektų buvo pasirinkti Lietuvos rinkoje, atitinkamai, manytina, kad tokių automobilių skelbimuose siūlomos pardavimo kainos labiau atitinka Lietuvos Respublikos rinkos realijas ir leidžia tiksliau apskaičiuoti pareiškėjo patirtą žalą. Papildomai pažymėtina ir tai, kad Vertinimo ataskaitoje, apskaičiuojant automobilio rinkos vertę prieš įvykį, buvo papildomai pritaikytos korekcijos (vertės sumažinimas) dėl nepašalintų pareiškėjo automobilio korozijos židinių, tačiau draudikas tokių korekcijų netaikė ir vis tiek nustatė mažesnę nei Vertinimo ataskaitoje automobilio rinkos vertę iki eismo įvykio.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad draudiko atlikti lyginamosios vertės skaičiavimai yra patikimesni, pagrįsti realiais skelbimų duomenimis ir artimesni realiai turto (pareiškėjo) automobilio vertei prieš eismo įvykį. Kaip minėta, draudimo išmoka turi būti atlyginami tikrieji nukentėjusio trečiojo asmens nuostoliai, išmokėjus draudimo išmoką nukentėjęs trečiasis asmuo neturi įgyti geresnės padėties, nei buvusi prieš įvykį. Darytina išvada, kad draudiko apskaičiuota draudimo išmoka atitinka Taisyklių 14 punkte nustatytą draudimo išmokos apskaičiavimo tvarką automobilio sunaikinimo atveju. Taigi, išmokėjus draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal draudiko nustatytos automobilio rinkos vertės prieš eismo įvykį ir Vertinimo ataskaitoje nustatytos likutinės vertės skirtumą, pareiškėjo patirta žala buvo atlyginta.

Dėl turto vertintojo samdymo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjas Lietuvos banko taip pat prašė rekomenduoti draudikui atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas, kurios grindžiamos Pinigų priėmimo kvitu, serija KNE Nr. 0037. Draudikas neginčijo to, kad pareiškėjas patyrė 350 Eur išlaidų, susijusių su Vertinimo ataskaitos rengimu, tačiau laikėsi pozicijos, kad šios išlaidos nebuvo būtinos. Anot draudiko, jeigu pareiškėjas būtų kreipėsis į draudiką su prašymu įvertinti papildomus automobilio apgadinimus, neužfiksuotus draudiko parengtoje žalos sąmatoje ar pareiškėjo pateiktose nuotraukose, draudikas būtų galėjęs ir pats įvertinti automobilio rinkos ir likutinę vertę ir priimti sprendimą dėl automobilio remonto tikslingumo, tačiau apie tokį poreikį pareiškėjas draudiko neinformavo, taip pat neinformavo ir apie tai, kad kreipsis į turto vertintojus. Bylos duomenys patvirtina, kad pusę šių išlaidų (175 Eur) draudikas sutiko padengti

ir išmokėjo papildomą draudimo išmoką, tačiau pareiškėjas laikėsi nuomonės, kad draudikas privalo atlyginti ir kitą patirtų išlaidų dalį.

Pažymėtina, kad, vadovaujantis Civilinio kodekso 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, – vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperuotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę pasamdyti turto vertintoją, kad jis nustatytų turtui padarytos žalos dydį, jeigu draudiko įgaliojimas asmuo neatvyko apžiūrėti sugadinto turto per šio straipsnio 2 dalyje nustatytą terminą. Tokiu atveju atsakingas draudikas privalo atlyginti protingumo kriterijus atitinkančias nukentėjusio trečiojo asmens turėtas turto vertintojo samdymo išlaidas. Vis dėlto nagrinėjamu atveju ginčų dėl automobilio apžiūros nekilo, iš bylos duomenų matyti, kad pareiškėjas neprieštaravo automobilio apžiūrai iš pateiktų nuotraukų. TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo.

Lietuvos bankas sutinka, kad įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Vis dėlto, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju – per nustatytą terminą neapžiūrėjęs sugadinto turto. Toks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatų aiškinimas tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ nustatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virtų esmine teisingo nuostolio nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę už tinkamą savo prievolių vykdymą. Todėl Lietuvos bankas mano, kad nepriklausomo vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlygintos tuomet, jei jas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką, taigi, pripažįsta, kad iš pradžių ją buvo apskaičiavęs neteisingai.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas. Tai reiškia, kad įstatyme būtent draudikui numatyta prievolė nustatyti teisingą padarytos žalos dydį. Kaip jau minėta, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo ir užtikrinti, kad nukentėjusiam asmeniui žala būtų atlyginta teisingai. Todėl draudikas, profesionalus finansų rinkos dalyvis, savo prievolės turi vykdyti pagal profesinei veiklai taikomus reikalavimus ir administruodamas žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį. Lietuvos banko nuomone, tai, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, neturi jokios įtakos minėtai draudiko pareigai, t. y. neatleidžia draudiko nuo pareigos administruojant žalą nustatyti teisingą nuostolio dydį.

Iš ginčo šalių pateiktų duomenų matyti, kad administruodamas žalą draudikas, naudodamasis specialia programa „Audatex“, padedančia nustatyti transporto priemonių remonto kainą, sudarė žalos sąmatą ir nustatė, kad automobilio remontas kainuotų 1 825,11 Eur, o remonto kainos dalis, kurią turėtų padengti draudikas (žala), įvertinus dalių nusidėvėjimą, yra 1 092,17 Eur. Remontą draudikas laikė ekonomiškai tikslingu, nes nenustatė, kad remonto kaina sudarytų arba viršytų 75 proc. automobilio rinkos vertės. Pareiškėjas nesutiko su draudiko skaičiavimu, todėl pateikė jam Vertinimo ataskaitą. Įvertinęs Vertinimo ataskaitą, kurioje užfiksuoti reikalingi didesnės apimties remonto darbai, draudikas sutiko, kad remonto išlaidos vis dėlto viršytų 75 proc. automobilio vertės prieš eismo įvykį ir jo remontas yra ekonomiškai netikslingas. Draudikas sutiko su Vertinimo ataskaitoje nustatyta automobilio likutine verte, perskaičiavo automobilio vertę prieš eismo įvykį ir nusprendė apskaičiuoti draudimo išmoką pagal draudiko nustatytos rinkos vertės prieš eismo įvykį ir Vertinimo ataskaitoje nustatytos likutinės vertės santykį. Taigi, nors draudikas sutiko ne su visais

Vertinimo ataskaitoje pateiktais skaičiais, be to, laikėsi pozicijos, kad kreipimasis į turto vertintojus nebuvo būtinas ir apie jį draudikas nebuvo informuotas, gavęs Vertinimo ataskaitą draudikas sutiko, kad draudimo išmoka turi būti apskaičiuota ne pagal Taisyklių 15, o pagal 14 punktą ir, galiausiai, išmokėjo ne 1 092,17 Eur remonto išlaidas (apskaičiuotas žalos sąmatoje) atlyginančią draudimo išmoką, o 1 829 Eur draudimo išmoką už automobilio sunaikinimą, apskaičiuotą pagal vertės prieš įvykį ir likutinės vertės skirtumą.

Taip pat atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad draudiko parengtoje žalos sąmatoje nustatyta automobilio remonto kaina, t. y. 1 825,11 Eur, sudaro daugiau nei 75 proc. (81 proc.) paties draudiko vėliau nustatytos automobilio rinkos vertės prieš eismo įvykį (2 240 Eur), taigi, jeigu būtų atliktas rinkos vertės skaičiavimas, kad automobilio remontas yra ekonomiškai netikslus, draudikas būtų nustatęs dar iki pareiškėjui kreipiantis į turto vertintojus. Atsižvelgiant į pirmiau aptartas aplinkybes, manytina, kad Vertinimo ataskaita turėjo reikšmingos įtakos tam, kad draudimo išmoka būtų apskaičiuota teisingai.

Kita vertus, būtina pažymėti ir tai, kad ginčo byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad pareiškėjas, nesutikdamas su iš pradžių apskaičiuotų remonto išlaidų dydžiu arba manydamas, kad automobilio remontas apskritai yra netikslus, prieš kreipdamasis į nepriklausomą turto vertintoją būtų pateikęs draudikui pretenziją dėl galimai neteisingai nustatyto nuostolių dydžio. Todėl negalima teigti, kad pareiškėjas, kilus nesutarimų dėl nuostolių dydžio, būtų pakankamai bendradarbiavęs ir kooperavęsis su draudiku ir siekęs, kad draudikas įvertintų tam tikras, pareiškėjo vertinimu, svarbias aplinkybes ir atliktų pakartotinius skaičiavimus.

Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, susijusias su Vertinimo ataskaitos reikšme galutiniam draudiko sprendimui ir pareiškėjo bendradarbiavimo ir kooperavimosi pareigų įgyvendinimu, remiantis protingumo, teisingumo bei sąžiningumo principais ir siekiant užtikrinti šalių teisių bei teisėtų interesų pusiausvyrą, darytina išvada, kad draudikas turėtų atlyginti pareiškėjui pusę Vertinimo ataskaitos parengimo išlaidų – 175 Eur. Kadangi šią išlaidų dalį draudikas jau yra atlyginęs, pareiškėjo reikalavimas dėl likusių Vertinimo ataskaitos rengimo išlaidų atlyginimo laikytinas nepagrįstu.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis